

ISSN (Print): 2304–5809
ISSN (Online): 2313–2167

Науковий журнал
«МОЛОДИЙ ВЧЕНИЙ»

№ 7 (95) липень 2021 р.

ЗМІСТ**ТЕХНІЧНІ НАУКИ**

- Андрощук О.В., Голобородько М.Ю., Головченко О.В., Миронюк А.Б.**
Теоретичні особливості використання центрів обробки даних в приватних хмарах: вимоги побудови, види, переваги та недоліки, надійність.....1

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ

- Драч Т.Л., Цимбалюк О.К.**
вплив Занять пілонним спортом та повітряної акробатики на загальний фізичний стан виконавців6

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

- Гейнак О.І.**
Базовий тренінг програми «Молодіжний працівник» як інструмент формування когорти фахівців, які працюють з молоддю.....9
- Жукевич І.П., Спірічева О.В.**
Роль самоосвіти в процесі дистанційного навчання13
- Мельниченко О.В., Бурда Ю.С.**
Андрагогічні засади навчання дорослих.....16
- Тарчинська Ю.Г.**
Творчий почерк педагога-піаніста Наталії Шигунової.....19
- Теодорович С.О., Жигаль З.М.**
Психологічна свобода як складова творчої педагогічної діяльності хормейстера.....22
- Тертична Н.А., Козяк А.В.**
Сучасні виклики дистанційної освіти: можливості та загрози.....26
- Хоружа Л.А., Ярова І.Б.**
Проблема створення електронного підручника для вищої школи в умовах сучасних парадигмальних змін.....34
- Черняк С.Г.**
Персоніфікований підхід до вивчення проблеми освітньо-педагогічного прогнозування в Україні (1917–1920 рр.).....40
- Яновська Т.А.**
Психологічні основи профілактики практичним психологом конфліктів у підлітковому середовищі.....45

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

- Климчук І.І.**
Особливості функціонування громадської дипломатії Королівства Норвегії.....49
- Климчук І.І.**
Шведський інститут: скандинавський досвід налагодження міжнародних зв'язків та створення можливостей для взаємодії шведів зі світом56

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

- Братусь І.В., Свердлик З.М., Гунька А.М.**
Реалізм абсурду та абсурд реалізму в п'єсах «Старший син» Олександра Вампілова та «Чекаючи на Году» Семюеля Бекета.....61
- Гетьман З.О.**
Текстова категорія діалогічності з огляду на постулати еколінгвістики.....67
- Микитюк І.М., Атітян А.І.**
Перекладацькі трансформації у процесі відтворення емоційно-оцінної лексики в аудіовізуальному перекладі серіалу «Бріджертони».....72
- Павлович Т.І., Суродейкіна Т.В., Швиگار Д.М.**
Особливості історизмів та лексичних архаїзмів у творчості Г. Лавкрафта.....78
- Соловйова О.В., Суродейкіна Т.В.**
Аналіз іменникових і дієслівних суфіксів у давньоанглійській поемі *Beowulf*.....85
- Трунова О.С.**
Основні поетичні концепції у творчості Бай Хуа.....90

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

- Авер'янова Н.М., Воропаєва Т.С.**
Розвиток конфліктологічних ідей в історії філософської думки (від Іммануїла Канта до Макса Вебера).....93
- Якуніна К.І.**
Соціально-психологічні аспекти релігійності...100
- Ярмоліцька Н.В., Москальчук М.М.**
Проблеми соціального прогресу в суспільно-політичній та філософській думці України у дослідженнях українського радянського філософа – Олександра Лисенка103

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

- Бушмін В.О.**
Особливості дослідження маркувальних позначень в контексті товарознавчої експертизи транспортних засобів.....110
- Голютяк-Пенкальська М.В.**
Зловживання податкових органів в правовідносинах з платниками податків.....114
- Золотухіна Л.О., Штундер В.Є.**
Проблема правового регулювання зайнятості в Україні.....121

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

- Паламарчук Д.М., Паламарчук Н.О.**
Енергетична політика Польщі в процесі трансформації енергетичної політики ЄС.....124
- Ушакова О.А.**
Розвиток операцій з платіжними картками в банках України.....128

АНДРАГОГІЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ

Анотація. У статті розглянуто засади становлення та розвитку освіти дорослих як джерела подальшого формування і вивчення освіти дорослих у XXI столітті; обґрунтовано андрагогічні засади навчання дорослих. Автори приділяють значну увагу сутності андрагогіки як науки про закономірності та особливості освітнього процесу навчання дорослих. У статті досліджується специфіка андрагогічних процесів, світовий досвід в освіті дорослих. Розкрито теоретико-методологічні проблеми андрагогіки. Автори аналізують значення розвитку андрагогіки як науки, що дозволяє формулювати і реалізовувати основні цілі освіти дорослих в контексті життєвого шляху людини. Визначено складові освітньої ланки навчання дорослих людей. Розглянуто наявну законодавчу базу для розвитку освіти дорослих та розробку законопроекту «Про освіту дорослих». Проаналізовано вплив безперервної освіти на національному та регіональному рівнях.

Ключові слова: андрагогіка, андрагогічні принципи, освіта дорослих, якість освіти, неперервна освіта.

Melnichenko Olga, Burda Yuliia
Borys Grinchenko Kyiv University

ANDRAGOGICAL PRINCIPLES OF ADULT TEACHING

Summary. The article considers the principles of formation and development of adult education as a source of further formation and study of adult education in the XXI century. The views of M. S. Knowles are considered as a basis, on the basis of which modern principles of andragogy are distinguished. The necessity of using the andragogical approach in the educational program of adult education is substantiated. The authors determine that the growing contradictions in the education system of Ukraine has necessitated the transition to a qualitatively new model of providing educational services, which is based on modern worldviews. The situation requires a paradigm shift to support the formation and development of teachers and educational programs in higher education institutions along the entire trajectory of their activities. The authors pay considerable attention to the essence of andragogy as a science of patterns and features of the educational process of adult learning. This article explores the specifics of andragogical processes, the world experience of adult education, compares the existing adult educational policy in the world and its implementation in Ukraine. Particular attention is paid to the consideration of the law on education, the concept of the New Ukrainian School and the bill "On Adult Education", which currently remains unapproved. The authors analyze the importance of the development of andragogy as a science that allows to formulate and implement the main goals of adult education in the context of human life. The five main components of adult education are identified. Training, retraining, advanced training of workers and unemployed people are defined as areas of formation of the adult education system; educational institutions and training centers that provide services for teaching and mastering certain skills for adults were identified and the lack of specialized government programs was pointed out. It is noted that adult education today is based on continuing education, self-education and self-development. The article emphasizes the importance of training future teachers for adult education, the importance of a logically constructed program and principles that aim for practice-oriented learning and are an integral part of the quality of education. The impact of continuing education at the national and regional levels is analyzed; the European experience and the Upskilling Pathways program are considered, in particular, as a reference point for the further development of adult education in Ukraine.

Keywords: andragogy, andragogical principles, adult education, quality of education, continuing education.

Постановка проблеми. У сучасному інформаційному суспільстві діють певні чинники, що обумовлюють необхідність постійного оновлення людиною отриманої освіти та усіх знань взагалі.

По-перше, це – розвиток нових технологій, які є, з одного боку, каталізатором, що забезпечує стрімке зростання міжособових і міжгрупових зв'язків, а з іншого – вони змінюють напрямки, тим самим, трансформуючи соціальну структуру суспільства.

По-друге, це – стан демографічної ситуації в світі, яка примушує людину змінювати професію, або проходити додаткове навчання.

По-третє, це – посилення світових міграційних процесів, що сприяють активному обміну думками, теоріями, знаннями та досвідом.

Саме ці чинники й викликали до життя побудову системи неперервної професійної освіти, що охоплює все активне життя людини. При цьому різноманіття і неперервність розглядається не тільки як перспективна тенденція, але і як умова досягнення нової якості освіти. Зміни в сис-

темі освіти вимагають навиків неперервного навчання, пізнавальної діяльності, колективних форм взаємодії і передачі знань.

Поширення у світі та Європі зокрема, так званої «освіти протягом життя» призвело до того, що вона стала сучасним трендом та вимогою сьогодення. В Україні неперервна освіта теж є не менш актуальною, що знайшло своє відображення у законі «Про освіту» [3], який створив певні умови для розвитку освіти дорослих протягом життя. На сьогодні можна констатувати орієнтир нормативно-правової бази України до створення умов розвитку багаторівневої програми неперервної освіти. В Україні, як і у Європейському освітньому просторі, однією з поміж дев'яти головних компетентностей визначено «освіту протягом життя», що вважається головним принципом навчального процесу сьогодення [4].

Отже, дослідження теоретичних і практичних засад андрагогіки та їх застосування в українському освітньому середовищі є досить актуальними і потребують уваги українських науковців.

Ефективність та доречність дослідження концептуальних ідей освіти дорослих підтверджено і першочерговими напрямками наукових досліджень НАПН України на 2021-2025рр. Серед них можна визначити такі як: «Методологічні, теоретичні, методичні засади розвитку освіти різноманітних категорій дорослих в умовах глобалізації та інтеграції в країні» та «Тенденції розвитку європейської ланки професійної освіти і підготовки, вищої освіти та дослідницького простору» [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням дослідження закономірностей та особливостей андрагогіки, а також її ролі в освіті дорослої ланки населення займалися багато зарубіжних науковців, зокрема: Х. Гансельманн, П. Джарвіс, Е. Ліндемман, О. Капп, С. Хоф, М.Ш. Ноулз, Ф. Пегелер, С. Росенсток, Е.Л. Трондайк, С. Хоф та інші. На сьогоднішній день андрагогічні принципи і підходи лягли в основу праць сучасних вітчизняних вчених-андрагогів: О. Аніщенко, С. Архіпової, Л. Даниленко, О. Дубасенюк, Л. Лук'янової, Н. Ничкало, О. Огієнко, В. Олійник, С.О. Сисоевої та інших. Однак, окремі моменти використання андрагогічних засад у освітньому процесі залишаються недостатньо висвітленими і потребують подальшого дослідження і розвитку.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження специфіки андрагогічних процесів в контексті сучасної вищої освіти, аналіз світового досвіду та його вплив на освітні процеси у ЗВО України.

Мета статті. Метою статті є дослідження андрагогічних принципів освіти дорослих та їх впливу на підвищення якості неперервної освіти в сучасних умовах, а також визначення практичних андрагогічних знань та умінь для ефективного роботи з дорослими щодо сприяння їх особистісному і професійному розвитку й самовдосконаленню.

Виклад основного матеріалу. Як зазначає «Енциклопедія освіти», перші спроби виділити андрагогіку із загальної педагогіки та, власне, поява самого терміну у XIX ст. належать німецькому історикові освіти К. Каппу, який у 1833 р. запропонував виокремлювати цю галузь знань, вказавши це у книзі про педагогічні погляди Платона [6]. Але лише з часом прийшло сучасне розуміння цього терміну. Андрагогіка розглядає освіту в контексті життєвого шляху людини. Її предмет – це соціальна освіта, тобто багатоаспектна неперервна освіта дорослих, яка здійснюється в інститутах формальної, неформальної і інформальної освіти відповідно до соціокультурних умов. Так, у широкому сенсі, андрагогіку трактують як поняття та науку, що допомагає особистісній реалізації людини упродовж всього життєвого циклу. Як відомо, більшість людей починає реалізовуватись у досить молодому віці, проте не менш значна кількість все ж таки знаходить покликання протягом усього життя. Андрагогіка сприяє такому розвитку особистості, надає допомогу у пошуках свого місця в житті, реалізовує віднайдені приховані можливості людини. До того ж, сучасний світ вимагає постійного розвитку, що зумовлений технологізацією, появою нових професій тощо.

У 1970 році американський педагог М.Ш. Ноулз розробив та відкрив світові суб'єктивні положення андрагогіки, зокрема:

– дорослій людині, що навчається, необхідна провідна роль у процесі навчання;

– вона, будучи повністю сформованою особистістю, встановлює конкретні цілі навчання, є самостійною та самореалізованою;

– доросла людина володіє професійним і життєвим досвідом, знаннями, вміннями, навичками, які повинна використовувати у процесі навчання;

– дорослий шукає найбільш швидке застосування отриманим знанням та вмінням під час навчання;

– процес навчання обмежується, або, навпаки, сприяє навчанню соціологічними, матеріальними, фізичними, психологічними факторами;

– навчання проходить у форматі організованої спільної діяльності всіх, хто навчається [7].

Однією з головних засад андрагогіки можна визначити першочергову роль у процесі навчання не того, хто навчає, а того, хто навчається. У зв'язку з цим, навчання на засадах андрагогіки вимагає нових форм та методів освітнього процесу. Замість лекційних занять концепція андрагогіки ставить акцент на практичне відпрацювання матеріалу, проведення дискусій, ділових ігор, кейсів та вирішення конкретних завдань і проблем [11].

Головні положення андрагогіки М. Ноулза були доповнені сучасною наукою, яка виділяє наступні засади андрагогіки:

1. Пріоритетність самостійного навчання.
2. Згрупована діяльність людей, що навчаються.
3. Використання життєвого досвіду.
4. Коригування застарілого досвіду, що обмежує засвоєння нового матеріалу.
5. Індивідуальний підхід до навчання.
6. Рефлексивність.
7. Необхідність практичних результатів.
8. Системне навчання.
9. Актуальність результатів навчання.
10. Принцип розвитку тих, хто навчається [8].

Кожна з цих засад повинна містити у собі цілі, підходи, методи навчання, визначити взаємодію усіх суб'єктів навчального процесу.

На сьогодні, в Україні є п'ять основних складових освітньої ланки навчання дорослих людей:

- післядипломна освіта;
- професійне навчання працівників;
- кваліфікаційні рівні підвищення;
- безперервна самостійна освіта;
- складові, що прописані у законодавстві та запропоновані суб'єктом освітньої діяльності.

З цього переліку можна зробити висновок про те, що держава відноситься з розумінням до освіти дорослих, як складової навчання впродовж усього життя. Законодавство сприяє реалізації та покращенню прав кожної повнолітньої особи з урахуванням особистих потреб людини та підвищенню економічної складової держави [1]. Однак, слід зазначити, що нині в Україні відсутня планова політика відповідного впровадження освіти і навчання дорослих, окрім самостійного розвитку та підвищення кваліфікацій на підприємствах. Аналіз напрацювання у цій сфері свідчить про те, що на сьогодні можна говорити лише про регулювання деяких елементів системи освіти та навчання дорослих.

Наступним кроком у формуванні системи освіти для дорослих є підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікаційного рівня робітників та безробітних людей, враховуючи зміни на ринку праці. Проте така структура має обмежене коло адресатів.

Окрему частину в самому процесі навчання займає коло приватних, спеціалізованих установ та тренінгових центрів, котрі надають послуги щодо навчання й оволодіння певними навиками усім бажаним на комерційній основі [9].

Як приклад розвитку цього напрямку, можна навести колаборацію МОН України з Німецькою асоціацією народних університетів. В її межах розпочалась комплексна робота щодо розробки законопроекту «Про освіту дорослих», який в середині 2020 року вже вносився для громадського обговорення [10]. До розгляду було представлено основні положення, серед яких:

- визначені основні напрямки освіти дорослих;
- визначено завдання та принципи освіти дорослих;
- визначені основні засади державно-приватного партнерства та міжнародної діяльності у цій сфері;
- відведено окреме місце терміну «провайдер освіти дорослих».

Європейський Союз (ЄС) майже на 10 років раніше від України підняв питання, щодо освіти дорослого населення, а у 2016 році за програмою «Upskilling Pathways» почав реалізовувати допомогу дорослим, що не мають середньої або професійної освіти. Основним завданням цієї програми стало отримання мінімальних рівнів грамотності серед дорослого населення задля подальшого підвищення рівня навчання та освіти.

Для розвитку освіти дорослих в Україні актуальним є включення в суспільне життя соці-

ально незахищених груп дорослого населення: безробітних, людей пенсійного віку, військовослужбовців, людей з обмеженими фізичними можливостями, мігрантів, засуджених дорослих, позбавлених волі тощо.

Висновки. Андрагогіка розкриває принципи, засоби і методи, за допомогою яких підвищується функція соціалізації (і соціальної реабілітації) освітнього процесу. Актуальності андрагогіка набуває у зв'язку з необхідністю вивчення освітніх потреб різних категорій і груп населення України, моделюванням форм та функцій навчання дорослих а також із законодавчим, змістовним та технологічним його забезпеченням. Крім того, розвиток освіти дорослих сприяє активній участі громадян у демократичних процесах на загальнодержавному та регіональному рівнях, а також вплине на рівень розвитку дієвого громадянського суспільства. Розвиток неперервної освіти дорослих в Україні сприятиме:

- на національному рівні – формуванню та реалізації політики зайнятості населення;
- на регіональному рівні – реалізації сервісно-орієнтованої політики у сфері зайнятості незахищених категорій населення.

Перспективою подальших досліджень андрагогічних принципів навчання дорослих є вивчення гендерного аспекту під час працевлаштування дорослих в Україні та важливості забезпечення рівності можливостей чоловіків і жінок в доступі до усіх форм навчання дорослих.

Список літератури:

1. Боярська-Хоменко А.В. Розвиток питань освіти у педагогічній думці. URL: www.ps.journal.kspu.edu
2. Гриневич Л. Концептуальні засади формування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/>
3. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Ключові новації в освіті. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/BOOKLETTE_INFO-ZAKON-2018_PRESS.pdf
5. Концептуальні засади розвитку освіти дорослих. URL: <https://cutt.ly/NmXAiAx>
6. Кремень В.Г. Енциклопедія освіти. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
7. Лазоренко О., Колишко Р. Навчання дорослих в Україні. URL: <https://www.civic-synergy.org.ua/>
8. Ноулз М.Ш. Андрагогіка: принципи практичного навчання для дорослих. URL: <http://www.elitarium.ru/>
9. Орлова О.А. Андрагогічні засади оновлення підготовки вчителів у системі післядипломної освіти. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до педагогічної дії. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/>
10. Проект Закону України «Про освіту дорослих». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-zakonu-ukrayini-pro-osvitu-doroslih>
11. Tuross L. *Andragogika. Zaris teorii osvity i vychovania doroslych.* Wyd. 2. Warszawa : PWN, 1978. 121 s.

References:

1. Boyars'ka-Khomenko A.V. (2019) *Rozvitok pitan osviti u pedagogichnii dumtsi* [Development of education issues in pedagogical thought]. Available at: www.ps.journal.kspu.edu
2. Grinevich L. (2016) *Kontseptualni zasadi formuvannya serednoi shkoly* [Conceptual principles of secondary school formation]. Available at: <https://mon.gov.ua/>
3. Zakon Ukraini "Pro osvitu" [Law of Ukraine "On Education"]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Klyuchovi novatsii v osviti [Key innovations in education]. Available at: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/BOOKLETTE_INFO-ZAKON-2018_PRESS.pdf
5. Kontseptualni zasadi rozvitku osviti doroslikh [Conceptual principles of adult education development]. Available at: <https://cutt.ly/NmXAiAx>
6. Kremen' V.G. (2008) *Entsiklopediya osvity* [Encyclopedia of Education]. Kyiv: Yurinkom Inter, 1040 p.
7. Lazorenko O., Kolishko R. (2018) *Navchannya doroslikh v Ukraini* [Adult education in Ukraine]. Available at: <https://www.civic-synergy.org.ua/>
8. Noulz M.Sh. (2016) *Andragogika: printsipi praktichnogo navchannya dlya doroslikh* [Andragogy: principles of practical training for adults]. Available at: <http://www.elitarium.ru/>
9. Orlova O.A. (2011) *Andragogichni zasadi onovlennya pidgotovki vchiteliv u sistemi pislyadiplomnoi osviti* [Andragogical principles of updating teacher training in the system of postgraduate education]. *Teoriya i praktika pidgotovki maibutnikh uchiteliv do pedagogichnoi dii*. Available at: <http://eprints.zu.edu.ua/>
10. Proekt Zakony Ukrainy «Pro osvitu doroslikh» [Draft Law of Ukraine "On Adult Education"]. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-zakonu-ukrayini-pro-osvitu-doroslih>
11. Tuross L. (1978) *Andragogika. Zaris teorii osvity i vychovania doroslych.* Wyd. 2. Warszawa: PWN, 121 s.